

Landbouw in Noord-Nederland

Op 13 april j.l. organiseerde de Werkgroep Milieu van de Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen een symposium over de toekomst van de landbouw in Europa. Sprekers waren T. Schoot Uiterkamp, hoogleraar milieukunde aan de Rijksuniversiteit Groningen, D. Strijker, docent landbouweconomie aan dezelfde universiteit, J. Sonneveld, europarlementariër voor het CDA en deskundige op landbouwgebied, en A.A. Jaarsma, directeur buitenland en sociaal economische zaken van de Land en Tuinbouw Organisatie Nederland.

Marieke Vos

De sprekers en het publiek bogen zich over de vraag hoe het de landbouw in de toekomst zal vergaan: door de huidige ontwikkelingen op het gebied van landschapsinrichting en door het Europese landbouwbeleid staan de landbouwveranderingen te wachten. Wat zal dit betekenen en wat kan er gezegd worden over de positie van de landbouw op dit moment?

Het is een misvatting de landbouw als statisch te beschouwen, zo merkte Schoot Uiterkamp op. Niet alleen de omgeving verandert, de landbouw verandert mee. De huidige diversiteit in het agrarische bedrijf (van olifantgrasverbouw tot struisvogelhouders) is een antwoord op een veranderende markt en een veranderend beleid. Een beleid dat overigens voornamelijk de verantwoordelijkheid van de Europese Unie is.

Krimpsector

Daarnaast is de landbouw een krimpsector in de economie. Strijker constateerde op dit moment geen landbouwcrisis, maar een geleidelijke afname van het economische belang van de landbouw, die al twintig jaar aan de gang is. Jaarsma voegde daar aan toe dat het teveel aan eigen vermogen van de boeren in de akkerbouw en in de veeteelt debet is aan de zwakke economische positie van de landbouwsector. Ondanks lage prij-

zen blijft men produceren, omdat men eigen baas is en geen rente hoeft te betalen. In de tuinbouw, waar weinig eigen vermogen is en men meer is aangewezen op leningen, is men veel marktgevoeliger. Dit maakt de huidige problematiek op het platteland (ontvolking, verpaupering in sommige regio's) eerder een sociaal (men wil het beroep niet verlaten) dan een economisch probleem.

In Nederland zijn Zuid-Holland en Noord-Brabant de belangrijkste agrarische provincies. De tuinbouw en de intensieve veehouderij zijn daarvoor verantwoordelijk. In Europa is een aantal regio's te onderscheiden, die in belang verschillen. Sonneveld noemde Vlaanderen en Noord-Duitsland als de gebieden die het best vergeleken kunnen worden met Nederland. Hij beschouwt de landbouw ook als een krimpsector, maar onderstreept het politieke belang dat de landbouw heeft in Europa. Het doel van het Europese landbouwbeleid, het beschermen van de boer en het maken van een goede prijs van landbouwproducten voor de consument, is in deze optiek juist en blijft gehandhaafd. In een veranderend Europa zal het landbouwbeleid niet worden gewijzigd, volgens Sonneveld. Met de recente toetreding van de Scandinavische landen werd het beleid niet aangepast. En als de landen van Midden- en Oost-Europa in de toekomst tot

de Europese Unie zullen gaan behoren, zal het landbouwbeleid geleidelijk worden aangepast om beide gebieden te integreren. Wat dit voor gevolgen heeft voor de landbouw in West-Europa noemde Sonneveld niet. Schoot Uiterkamp maakte er wel een opmerking over: Oost-Europa was vroeger een overwegend agrarisch gebied. Groot-Brittannië kocht haar aardappelen eind vorige eeuw in de Oekraïne. Als dit nu weer gaat gebeuren, zal er een verschuiving in de verbouw van landbouwproducten in Europa optreden.

Groene akkerbouw

Wat betekenen de geschetste omstandigheden voor Noord-Nederland? De tuinbouw en de intensieve veeteelt zijn al genoemd als de belangrijkste agrarische bedrijfstakken voor Nederland. Deze zijn tevens het meest kwetsbaar. In Europees perspectief heeft de intensieve land- en tuinbouw een onzekere toekomst. Er is een tendens naar extensieve en meer grondgebonden productie. Omdat Noord-Nederland daar potentie voor heeft, is de prognose voor de toekomst van de landbouw in Noord-Nederland positiever dan die voor de rest van Nederland. Volgens Jaarsma is er in Noord-Nederland een ombuiging gaande naar 'groene akkerbouw'. Onder invloed van verschillende

maatregelen en het gebruik van graan als veevoeder is een aantal boeren overgeschakeld op de veehouderij. Jaarsma voorspelde een toename van deze bedrijven en vergeleek Noord-Nederland met Noord-Duitsland, waar de extensieve veeteelt zeer belangrijk is. Daarnaast is grondgebonden tuinbouw in opkomst in het Noorden van Nederland. Strijker voorspelde de komst van meer gemengde bedrijven, die akkerbouw met veeteelt combineren. Hier ligt echter een probleem. De schaalvereisten voor een gemengd bedrijf betekenen alleen voor een erg groot bedrijf levensvatbaarheid. Niet alle bedrijven zullen zich voldoende kunnen uitbreiden om het hoofd boven water te houden. Er kan dan ook beter worden afgezien van een algehele menging op bedrijfsniveau en gestreefd worden naar een menging op

gebiedsniveau. Dat vergt echter een goede afstemming en samenwerking op regionaal gebied.

Ontvolkingspolitiek

De landbouw werd door alle sprekers als een krimpsector aangewezen. Een teveel aan eigen vermogen zou de oorzaak van de landbouwoverschotten zijn, en de slechte economische situatie van de boeren betekent een ontvolking en verpaupering van het platteland. De sprekers verschilden van mening over de oplossing van dit probleem. Strijker en Jaarsma stonden een actieve Europese ontvolkingspolitiek voor. Die gebieden waar geen toekomst meer is voor de landbouw, zouden moeten worden gekocht door de overheid. In plaats van een verdere landontwaarding en een verpaupering zouden de

eigenaars van de grond op deze manier een eerlijke prijs krijgen. Beide sprekers zagen hierin een rol weggelegd voor de Europese Unie. Sonneveld was echter tegen deze oplossing. Hij noemde verpaupering van het platteland een nationaal probleem dat buiten het algemene prijsbeleid van de Europese Unie valt. Bovendien was hij niet gecharmeerd van de oplossing kansarme gebieden te ontvolken. De landbouw hoort, zo beargumenteerde hij, bij Europa en het leefbaar houden van het platteland bij de Europese cultuur. **Nb**

De auteur is voorzitter van de Werkgroep Milieu van de Studentenvereniging Internationale Betrekkingen te Groningen.

De huidige diversiteit van de landbouw is een antwoord op een veranderde markt en een veranderd beleid, foto Jan Hauff

Foto Ton Broekhuis